

SECTION 1. MODELS, METHODS AND INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMICS / МОДЕЛІ, МЕТОДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Тетяна Коваль

К. ф.-м. н., доцент кафедри економічної кібернетики
НУБіП України, факультет ІТ
ORCID ID 0000-0002-3981-5843
tkoval@nubip.edu.ua

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ТЕХНІЧНИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто поточний стан ринку технічних культур в Україні та перспективи його подальшого розвитку. Визначено ключові тенденції, виклики та можливості зростання в галузі. Проаналізовано вплив процесів на міжнародному ринку, зміни в структурі виробництва та потенціал внутрішньої переробки, а також запропоновано напрямки підвищення ефективності ринку технічних культур в умовах міжнародної конкуренції.

Ключові слова: технічні культури, ринок, виробництво, експорт, рентабельність, біоенергетика.

ВСТУП

Постановка проблеми.

В Україні технічні культури є одним із найважливіших секторів сільськогосподарського виробництва, що забезпечує сировиною харчову, легку, хімічну, фармацевтичну та біоенергетичну промисловість. До них належать соняшник, ріпак, соя, цукровий буряк, льон, коноплі, гірчиця та сафлор. Ринок технічних культур розвивається завдяки зростаючому попиту на продукти переробки, такі як рослинні олії, цукор, біодизель, клітковина та білкові концентрати. Україна, маючи сприятливі кліматичні умови та родючий ґрунт, є одним із провідних експортерів промислових культур, зокрема соняшнику, ріпаку та цукрового буряка. Збільшення виробництва цих культур свідчить про високий ринковий потенціал, але необхідна подальша модернізація, диверсифікація структури культур та розвиток переробки на місці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні та практичні аспекти розвитку ринку технічних культур розглядали у своїх працях І.В. Чехова [1], Т.А. Жадан [2], С.В. Тимошенко [3]. Дослідники проаналізували тенденції виробництва, експортний потенціал, динаміку цін та перспективи диверсифікації галузі.

Вчені зазначили, що ключовим до сталого розвитку ринку є зосередження на внутрішній переробці, впровадження інноваційних технологій та розширення асортименту нішевих культур.

Мета публікації. Узагальнити та дослідити наявні тенденції розвитку ринку технічних культур. Проаналізувати сучасний стан та визначити перспективи розвитку ринку технічних культур в Україні, а також розроблення рекомендацій щодо підвищення його ефективності й конкурентоспроможності.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Виробництво промислових культур в Україні стабільно зростає протягом останнього десятиліття. Основними напрямками виробництва є соняшник (понад 50% загальної площі промислових культур), ріпак (25-30%), соя та цукровий буряк. Виробництво льону та конопель відновлюється завдяки розвитку нішевих та органічних ринків. [1]

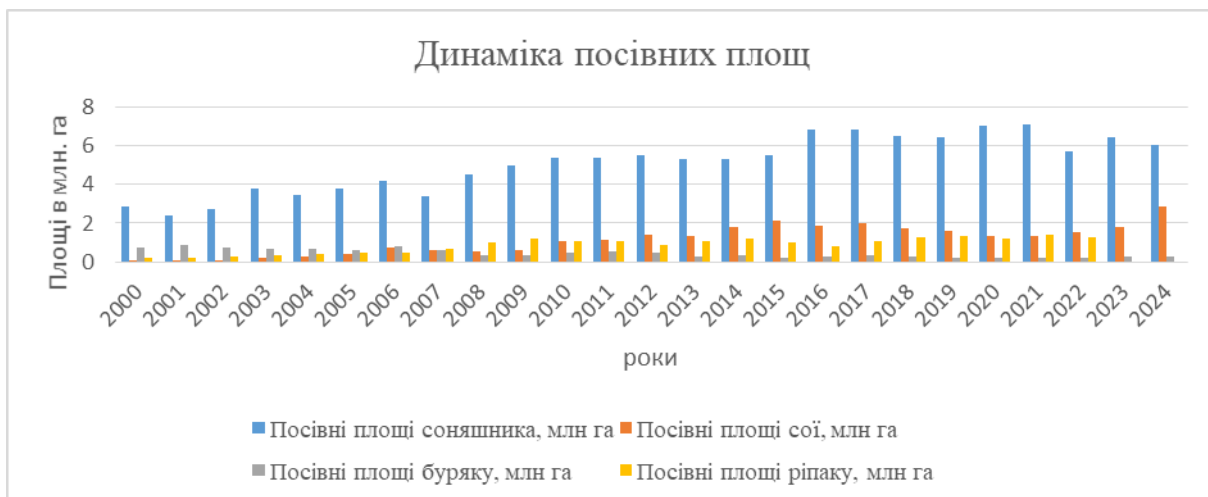

Рис. 1. Динаміка посівних площ. Складено на основі[4]

За даними Державної служби статистики України, загальний урожай промислових культур у 2023 році перевищив 20 мільйонів тонн. Висока частка експорту підкреслює експортно-орієнтований характер галузі. Приблизно 70% продукції промислових культур продається на зовнішніх ринках, переважно в ЄС, Індію, Китай та Туреччину. [2,4]

Світовий ринок технічних культур характеризується стабільним зростанням попиту на продукти переробки — рослинні олії, біопаливо та цукор. Основними виробниками технічних культур є США, Китай, Індія, Бразилія, Аргентина та країни ЄС.

Розвиток біоенергетичної галузі сприяє підвищенню цін на сировину, зокрема ріпак та цукровий буряк, що стимулює їх вирощування. Україна має потенціал посилити свою присутність на цьому ринку за рахунок збільшення виробництва ріпаку та сої для виробництва біодизелю. [3]

Розглянемо прогнозування такої важливої технічної культури, як цукровий буряк.

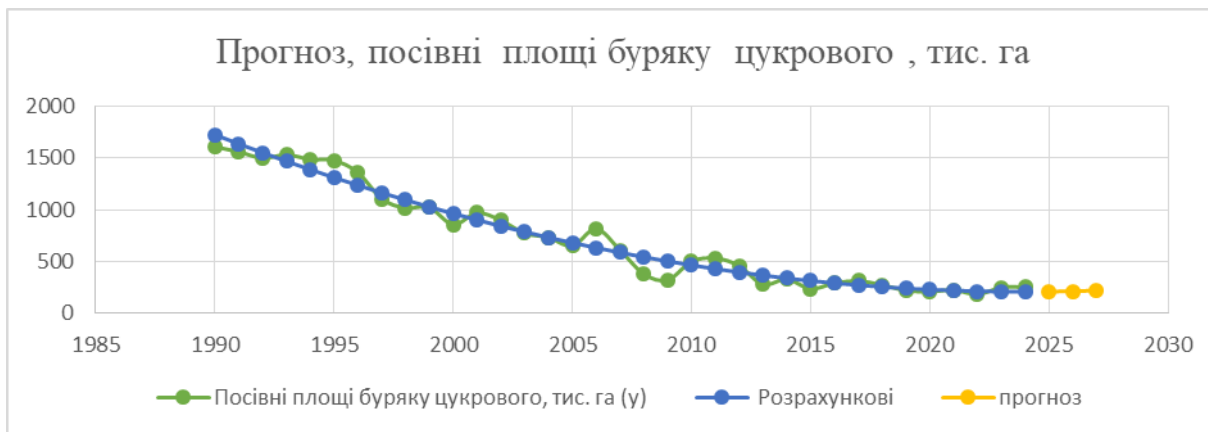

Рис. 2. Прогноз посівних площ буряку цукрового, тис. га. Складено на основі[4]

Так, аналіз статистичних даних 1995-2024 рр. Показав, що після значного скорочення посівних площ у 1990-х — на початку 2000-х років, вирощування цукрового буряка в Україні у 2020-х демонструє часткове відновлення. Втім, за

прогнозами на 2025 рік очікується нове зменшення площ — приблизно на 14 % (до близько 210,7 тис. га) порівняно з 2024 роком.

Серед головних проблем розвитку ринку технічних культур можна виділити: недосконалість системи державної підтримки агровиробників; високий рівень зношеності технічних засобів; нестабільність податкової політики; низьку ефективність логістичної інфраструктури; відсутність стимулів для розвитку внутрішньої переробки. Окрім того, спостерігається значна імпортозалежність у насінневому матеріалі (особливо ріпаку та соняшнику), що створює ризики для продовольчої безпеки.[4,5]

Подальший розвиток ринку технічних культур в Україні можливий за такими напрямками: Розвиток біоенергетики — використання ріпаку, сої та цукрових буряків для виробництва біодизелю й біоетанолу. Поглиблення переробки — створення сучасних підприємств для переробки насіння, олій, волокон, цукру та протеїнових концентратів. Диверсифікація виробництва — підтримка вирощування нішевих культур: льону, конопель, сафлору, гірчиці. Розвиток екологічного землеробства — формування ринку органічних технічних культур, що мають високий попит у країнах ЄС. Підвищення інноваційності — упровадження точного землеробства, біотехнологій, цифрового моніторингу та автоматизації процесів.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Ринок технічних культур України має високий потенціал розвитку завдяки вигідному географічному розташуванню, природно-кліматичним умовам і наявності потужних переробних підприємств.

Для забезпечення сталого розвитку галузі необхідно: модернізувати технічну базу сільськогосподарських виробників; стимулювати інвестиції у внутрішню переробку; удосконалити державну політику підтримки технічних культур; розширювати експортні ринки та розвивати логістичну інфраструктуру.

Розвиток ринку технічних культур сприятиме підвищенню конкурентоспроможності аграрного сектору України, зміцненню його позицій на світовому ринку та забезпеченню економічного зростання держави.

ПОСИЛАННЯ (ПЕРЕКЛАДЕНІ ТА ТРАНСЛІТЕРОВАНІ)

[1] І. В. Чехова, «Сучасний стан та перспективи розвитку ринку технічних культур в Україні», *Економіка АПК*, 2021.

[2] Т. А. Жадан, «Стратегічні напрями формування конкурентоспроможності ринку технічних культур», *Агросвіт*, 2022.

[3] С. В. Тимошенко, «Проблеми та тенденції розвитку ринку олійних і технічних культур», *Вісник аграрної науки*, 2023.

[4] Державна служба статистики України, *Сільське господарство України у 2023 році*, Київ, 2023.

[5] Міністерство аграрної політики та продовольства України, *Аналітичний звіт про стан ринку технічних культур*, Київ, 2024.

MINISTRY OF EDUCATION
AND SCIENCE OF UKRAINE

NATIONAL UNIVERSITY
OF LIFE AND ENVIRONMENTAL
SCIENCES OF UKRAINE

FACULTY OF INFORMATION
TECHNOLOGY

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

PROCEEDINGS

XIII International scientific
and practical conference

**GLOBAL AND
REGIONAL PROBLEMS OF
INFORMATIZATION IN
SOCIETY AND
NATURE USING
'2025**

13-14 November 2025

Kyiv, NULES of Ukraine

Kyiv 2025

МАТЕРІАЛИ

XIII Міжнародної науково-
практичної конференції

**ГЛОБАЛЬНІ ТА
РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ІНФОРМАТИЗАЦІЇ В
СУСПІЛЬСТВІ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННІ
'2025**

13-14 листопада 2025 року

Київ, НУБіП України

Київ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

МАТЕРІАЛИ

XIII Міжнародної науково-практичної конференції

ГЛОБАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ В СУСПІЛЬСТВІ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННІ '2025

13-14 листопада 2025 року

Київ, НУБіП України

Київ 2025

УДК 004

Рекомендовано до друку вченою радою факультету інформаційних технологій Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 4 від 18.12.2025).

Укладач: д.т.н., доцент Шкарупило В.В.

Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції "Глобальні та регіональні проблеми інформатизації в суспільстві і природокористуванні '2025", 13–14 листопада 2025 року, НУБіП України, Київ. – К.: НУБіП України, 2025. – 206 с.

Відповідальність за зміст публікацій несуть автори.

© Національний університет біоресурсів
і природокористування України, 2025